

Parashat Mishpatim Physicians and Theology Rabbi Shai Finkelstein

שמות פרק כא פסוקים יח-יט

וכי־יריבן אנשים והכה־איש את־רעהו באבן או באגרף ולא ימות ונפל למשכב: אם־יקום והתהלך בחוץ על־משענתו ונקה המכה רק שבתו יתן ורפא ירפא:

בבלי, מסכת בבא קמא דף פה

דתניא, דבי רבי ישמעאל אומר: "ורפא ירפא" – מכאן שניתן רשות לרופא לרפאות.

אבן עזרא שמות פרק כא פסוק יט

ורפא ירפא. לאות שנתן רשות לרופאים לרפא המכות והפצעים שיראו בחוץ. רק כל חלי שהוא בפנים בגוף ביד השם לרפאתו. וכן כתוב כי הוא יכאיב ויחבש. וכתוב באסא וגם בחליו לא דרש את ה' כי אם ברופאים.

תוספות מסכת בבא קמא דף פה עמוד א

שניתנה רשות לרופא לרפאות - וא"ת והא מרפא לחודיה שמעינן ליה וי"ל דה"א ה"מ מכה בידי אדם אבל חולי הבא בידי שמים כשמרפא נראה כסותר גזירת המלך קמ"ל דשרי.

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ס עמוד א

הנכנס להקיז דם אומר: יהי רצון מלפניך ה' אלהי שיהא עסק זה לי לרפואה ותרפאני, כי אל רופא נאמן אתה ורפואתך אמת, לפי שאין דרכן של בני אדם לרפאות אלא שנהגו. אמר אביי: לא לימא אינש הכי, דתני דבי רבי ישמעאל: ורפא ירפא - מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות. כי קאי מאי אומר? - אמר רב אחא: ברוך רופא חנם.

רש"י מסכת ברכות דף ס עמוד א

שאיין דרכן של בני אדם וכו' - כלומר: לא היה להם לעסוק ברפואות אלא לבקש רחמים.

רש"ר הירש שמות פרשת משפטים פרק כא פסוק יט

ורפא ירפא. כפל הכתוב לשונו - להוציא מליבם של אלה הטועים ואומרים, שמי ששואל ברופאים, כביכול אינו בוטח ברחמי שמים: "מכאן שניתן רשות לרופא לרפאות". מצוה מן התורה להזדקק לעזרת הרופאים, ולא רק במקרה של פציעה, כגון במקרה שלפנינו, אלא גם בכל שאר מחלות.

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף נו עמוד א

גמרא. תנו רבנן: ששה דברים עשה חזקיה המלך, על שלשה הודו לו ועל שלשה לא הודו לו. גירר עצמות אביו על מטה של חבלים - והודו לו, כיתת נחש הנחשת - והודו לו, גנז ספר רפואות - והודו לו. ועל שלשה לא הודו לו: קיצץ דלתות של היכל ושיגרן למלך אשור - ולא הודו לו, סתם מי גיחון העליון - ולא הודו לו, עיבר ניסן בניסן - ולא הודו לו.

רש"י מסכת פסחים דף נו עמוד א

וגנז ספר רפואות - כדכתיב והטוב (והישר) בעיניך עשיתי ואמרינן בברכות שגנז ספר רפואות, לפי שלא היה לבם נכנע על חולים אלא מתרפאין מיד.

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת פסחים פרק ד

ספר רפואות, היה ספר שהיה בו סדר רפואות במה שאין מן הדין להתרפות בו, כגון מה שמדמין בעלי "הטלסמאת" שאם עושין "טלסם" בסדר מסוים מועיל לחולי פלוני וכיוצא בזה מדברים האסורים, ומחברו לא חברו אלא על דרך הלימוד בטבעי המציאות לא כדי להשתמש במשהו ממה שנכלל בו, וזה מותר כמו שיתבאר לך שדברים שהזהיר ה' מלעשותם מותר ללמדם ולדעת אותם, כי ה' אמר לא תלמד לעשות ובא בקבלה אבל אתה למד להבין ולהורות. וכאשר קלקלו בני אדם ונתרפאו בו גנזו. ואפשר שהיה ספר שיש בו הרכבת סמים המזיקין כגון סם פלוני מרכיבין אותו כך, ומשקין אותו כך, וגורם למחלה זו וזו, ורפואתו בכך וכך, שכשיראה הרופא אותם המחלות ידע שסם פלוני השקוהו ונותן לו דברים נגדיים שיצילוהו, וכאשר קלקלו בני אדם והיו הורגין בו גנזו. ולא הארכתני לדבר בענין זה אלא מפני ששמעתי וגם פירשו לי ששלמה חבר ספר רפואות שאם חלה אדם באיזו מחלה שהיא פנה אליו ועשה כמו שהוא אומר ומתרפא, וראה חזקיה שלא היו בני אדם בוטחים בה' במחלותיהם אלא על ספר הרפואות, עמד וגנזו. ומלבד אפסות דבר זה ומה שיש בו מן ההזיות, הנה ייחסו לחזקיה ולסיעתו שהודו לו סכלות שאין ליחס דוגמתה אלא לגרועים שבהמון. ולפי דמיונם המשובש והמטופש אם רעב אדם ופנה אל הלחם ואכלו שמתרפא מאותו הצער הגדול בלי ספק, האם נאמר שהסיר בטחונו מה', והוי שוטים יאמר להם, כי כמו שאני מודה לה' בעת האוכל שהמציא לי דבר להסיר רעבוני ולהחיותני ולקיימני, כך נודה לו על שהמציא רפואה המרפאה את מחלתי כשאתמש בה. ולא הייתי צריך לסתור פירוש זה הגרוע לולי פרסומו.

עין אי"ה על מסכת שבת כ

האש היא פעולה מחודשת לגמרי על ידי האדם ע"י בינה יתירה שנתן הקב"ה באדם. והנה תחת אשר המוסר הרגיל צריך להשריש כי מאומה לא יעשה האדם וכי הכל מעשה ה' לבל יט מדרך האמת, כן כאשר הוא כבר ברום מעלתו - צריך להשכיל כי משרה גדולה הוא נושא בעולם וכי בידו לחדש פנים חדשות בבראיה ופנים חדשות לבראיה האנושית בכלל...

אורות הקודש ח"א עמ' ג

חכמת הקודש בטהרה ובאמיתותה אינה צוררת שום מדע שום גודל ושיגוב גבורה והוד. רק היא מעטרת אותה בשאיפת צדקה.